

NYKARLEBY
UUSIKAARLEPYY

Hyvinvointikertomus 2023

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Väestö	3
3. Hyvinvointitoimiala	4
3.1. Hyvinvointityön ohjausasiakirjat	6
3.2. Hyvinvointityön resurssit	6
4. Läheinen yhteistyö Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa	7
5. HYTE-kerroin	8
6. Asukaskysely 2023	9
7. Asukkaiden terveys ja hyvinvointi	9
7.1. Lapset ja nuoret	10
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	10
Päihteet	12
Koulukiusaaminen	13
Koulu-uupumus	14
Ylipaino	14
Väkivalta	15
Osallisuus koulussa	18
Liikunta	19
Uni	21
7.2. Aikuiset	22
Työllisyys	22
Työkyvyttömyyseläke	23
Päihteet	23
7.3. Ikäihmiset	24
Diabetes	24
Katumisten ja putoamisten aiheuttamat hoitojaksot	25
Alkoholin ja päihteiden väärinkäyttö	25
Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus	26
7.4. Turvallisuus	26
8. Hyvinvointikompassi (PYLL)	26
9. Loppusanat	27

1. Johdanto

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 2021/612, 6 §)

2. Väestö

Syntyvyys ja alle 18-vuotiaiden osuus väestöstä ovat olleet Pohjanmaalla vuosien ajan maan korkeimpia. Työikäisten asukkaiden osuus on laskenut ja ikäihmisten osuus kasvanut. 65 vuotta täyttäneitä on Uudessakaarlepyyssä 26,1 %. Osuus on 23,8 % koko Pohjanmaalla eli hieman yli maan keskiarvon (23,4 %). Alle 15-vuotiaita lapsia on Pohjanmaalla 16,3 % ja koko maassa 14,9 %. Uudessakaarlepyyssä osuus on 17,5 %.

Taulukko 1: Kunnan avainluvut Tilastokeskuksen tietokannasta

Uusikaarlepyy	
Väkiluku, 2023	7 500
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %, 2023	0,9
Alle 15-vuotiaita, %, 2023	17,5
15–64-vuotiaita, %, 2023	56,4
Yli 64-vuotiaita, %, 2023	26,1
Ruotsinkielisiä, %, 2023	83,7
Ulkomaan kansalaisia, %, 2023	8,4

Vuonna 2023 Uudenkaarlepyyn kaupunkiin muutti 320 henkilöä ja pois 261 henkilöä.

Taulukko 2: Tulomuuttajat ja poismuuttajat

Indikator	Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inflyttare, antal info ind. 3196	Jakobstad	totalt	1 109	1 001	1 003	884	997	1 151	1 276
	Kronoby		218	241	220	257	224	193	241
	Larsmo		226	217	224	246	204	211	224
	Nykarleby		240	205	273	253	258	270	320
	Pedersöre		417	360	419	393	354	374	370
Utflyttare, antal info ind. 3197	Jakobstad		1 066	1 035	1 045	976	895	938	916
	Kronoby		284	249	286	254	186	222	253
	Larsmo		206	228	227	213	203	197	194
	Nykarleby		228	265	260	224	229	303	261
	Pedersöre		483	492	436	408	403	409	425

3. Hyvinvointitoimiala

Hyvinvointitoimialan tärkeimmät tehtävät liittyvät kaupungin asukkaiden hyvinvointiin. Uudenkaarlepyyn hyvinvointitoimialalla on motivoitunut, osaava ja sitoutunut henkilöstö. Sillä on ratkaiseva rooli asukkaiden viihtyvyyden sekä fyysisen ja henkisen terveyden edistämisessä. Tukemalla aktiivisesti kolmatta sektoria ja tekemällä sen kanssa yhteistyötä hyvinvointitoimiala pyrkii luomaan vahvan yhteisön ja tukiverkoston kaikille asukkaille.

Kaupungin liikuntapalvelut edistävät aktiivista elämäntapaa ja kannustavat säännölliseen liikuntaan. Kunnalliset liikuntapaikat ovat ajanmukaisia tason ja välineiden osalta. Uudessakaarlepyssä on kolme urheilukenttää: keskustassa, Munsalassa ja Jepualla. Ne tarjoavat monipuolisia urheilu- ja liikuntamahdollisuuksia. Eri puolilla Uuttakaarlepyä on myös kuntoratoja, hiihtolatuja ja vaellusreittejä, joita Uudenkaarlepyyn kaupunki mutta myös yksittäiset yhdistykset ja/tai yksityishenkilöt hoitavat ja ylläpitävät.

Vuonna 2023 palkattiin hankeperustainen liikuntaneuvoja, joka tarjoaa tukea ja ohjausta kaikille, jotka haluavat ottaa ensimmäiset askeleensa kohti aktiivisempaa elämäntapaa. Liikuntaneuvoja antaa neuvoja, laatii yksilöllisiä harjoitus suunnitelmia ja avustaa kaupunkia liikunnan edistämistyön kehittämisessä. Kaupunki tekee myös asiakaspalautekyselyjä liikuntapaikkojen käyttäjien keskuudessa ja kutsuu paikallisia yhdistyksiä yhteisiin kokouksiin.

Arbiksen kurssi- ja luentotarjonta on aktiivisen trendien seurannan ansiosta aina ”askeleen edellä”. Lasten ja nuorten taidekoululla (Konstis), joka on osa Uudenkaarlepyyn Arbista, on monipuolinen tarjonta erilaisia kuvataidemuotoja eri ikäryhmille sekä opetus suunnitelma, jota koululla noudatetaan.

Kirjastopalveluja kehitetään jatkuvasti muun yhteiskunnan tahdissa, ja henkilöstö edistää lukemista erilaisten tapahtumien avulla sekä läheisessä yhteistyössä muun muassa koulujen

kanssa. Uudenkaarlepyyn kirjastolla on kolme toimipistettä, jotka sijaitsevat keskustassa, Munsalassa ja Jepualla. Kirjastossa on tarjolla monipuolinen valikoima kirjoja, lehtiä, e-kirjoja ja muita media-aineistoja.

Piparkakkutalo on suosittu kokoontumispaikka kaupungin nuorille. Hyvinvointitoimialan toimintaan kuuluu myös nuorisovaltuusto ja kansainvälinen nuorisotyö, joka koostuu pääasiassa kolmesta osasta: vuosittaiset eurooppalaiset nuorten ryhmätapaamiset, paikallinen International Club -kurssi nuorille sekä vuosittainen hanke, jossa eurooppalaiset vapaaehtoiset työskentelevät lasten parissa Uudessakaarlepyyssä.

Kuddnäsin museo on elävä museoalue, joka on auki kesäisin mutta kouluryhmille ja muille ryhmille vuoden ympäri. Uudenkaarlepyyn keskustassa sijaitsevat Raatihuonegalleria, lasten ja nuorten taiteilijoiden Lilla galleriet sekä kaupungin paikallishistoriallinen arkisto. Kaupunginkirjaston Asta-salia käytetään paljon kokoustilana mutta siellä järjestetään myös pieniä näyttelyitä. Uusikaarlepyy on Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK:n jäsen. Osa hyvinvointitoimialan, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välisestä yhteistyöstä pohjautuu kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Kulttuurikasvatussuunnitelma päivitettiin vuonna 2023, ja se käsittää nyt myös Topeliusgymnasietin laajennetun oppivelvollisuuden myötä.

Panostukset ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin luovat edellytyksiä asukkaiden hyvinvoinnille. Toiminnan arvopohja perustuu yhdenvertaisuuteen, suvaitsevaisuuteen ja hyväksyntään.

Uudenkaarlepyyn hyvinvointitoimialan toiminta perustuu lakisääteisiin tehtäviin, ja tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Kunnassa järjestettävän toiminnan tulee olla nk. ”matalan kynnyksen” -ohjelmaa, johon kuka tahansa voi osallistua sukupuoleen, ikään, etnisyyteen, uskontoon, seksuaaliseen suuntautumiseen ja toimintakykyyn katsomatta. Mahdolliset osallistumismaksut pidetään mahdollisimman pieninä, jotta kaikilla on mahdollisuus osallistua taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Hyvinvointitoimiala pyrkii aktiivisesti tavoittamaan asukkaita, jotka eivät ehkä muuten löydä toiminnan pariin. Kaikki Uudenkaarlepyyn kaupungin järjestämä toiminta on päihdeetöntä ja teemme ehkäisevää päihdetyötä.

Uudenkaarlepyyn kaupunki on pinta-alaltaan suhteellisen suuri, ja siihen kuuluu useita kyliä. Hyvinvointitoimiala tarjoaa siksi ohjelmaa ja aktiviteetteja myös kylissä keskusta-alueen ulkopuolella. Arbis pyrkii järjestämään noin 20 % kursseista kylissä ja tekee yhteistyötä kyläneuvostojen ja -yhdistysten kanssa saadakseen tietoa siitä, mille kursseille ja luennoille olisi kysyntää. Myös erilaisia kulttuuri- ja vapaa-ajan tapahtumia järjestetään sekä keskustassa että kylissä. Munsalagården, jossa sijaitsee Munsalan kirjasto, juhlasali/liikuntasali, tarjoilutila, kiipeilyseinä, nuorisotila ja kuntosali, on kyläläisten keskus. Jepualla on kirjasto ja kuntosali koulukiinteistön vieressä.

Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on tärkeä osa hyvinvointityötä. He ovat usein aktiivisesti mukana ohjelmien ja tapahtumien järjestämisessä sekä keskustassa että kylissä. Hyvinvointitoimiala järjestää myös teatterimatkoja, konsertteja ja vierailunäytöksiä sekä osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin kulttuurihankkeisiin.

Kaupungin järjestämän toiminnan lisäksi seurakunnan sekä yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin toiminnalla on suuri merkitys terveydelle ja hyvinvoinnille pienellä paikkakunnalla. Uudessakaarlepyyssä on erittäin aktiivisia urheilu- ja liikuntaseuroja, teatteriyhdistys, useita

nuorisoseuroja, yksityisiä museoita, kotieläinpihoja, paikallisia koti- ja kouluyhdistyksiä, pakolaisten ystävyhdistyksiä, kylä- ja nuorisoseuroja, paikallinen Marttayhdistys ynnä muuta. Hyvinvointitoimiala tukee yhdistyksiä eri tavoilla, muun muassa jakamalla vuosittain yhdistysavustuksia.

3.1. Hyvinvointityön ohjausasiakirjat

Kuntastrategia päivitettiin vuonna 2023. Hyvinvointisuunnitelma ja kuntastrategia kulkevat käsi kädessä hyvinvointikertomuksen kanssa. Hyvinvointisuunnitelmassa tarkennetaan mitattavia tavoitteita kuntalaisten parhaaksi. Valtuusto hyväksyi 14.12.2023 Uudenkaarlepyyn kaupungin laajan hyvinvointikertomuksen 2022–2026.

Hyvinvointikertomuksen lisäksi on muita lakeihin perustuvia suunnitelmia, jotka on laadittu aluetasolla ja jotka täydentävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Yksi esimerkki on Luodon, Pedersören, Pietarsaaren ja Uudenkaarlepyyn lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2025, joka on lastensuojelulain (12 §) mukaan laadittava ja tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa. Pietarsaaren seudun kunnat Uusikaarlepyy, Pedersöre, Pietarsaari ja Luoto ovat laatineet aiemmat hyvinvointisuunnitelmat yhdessä. Ensimmäinen alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laadittiin vuonna 2010, ja toinen alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma valmistui vuonna 2020 ja koskee vuosia 2021–2025.

Vuonna 2023 aloitettiin myös työ paikallisen liikuntasuunnitelman ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman parissa.

3.2. Hyvinvointityön resurssit

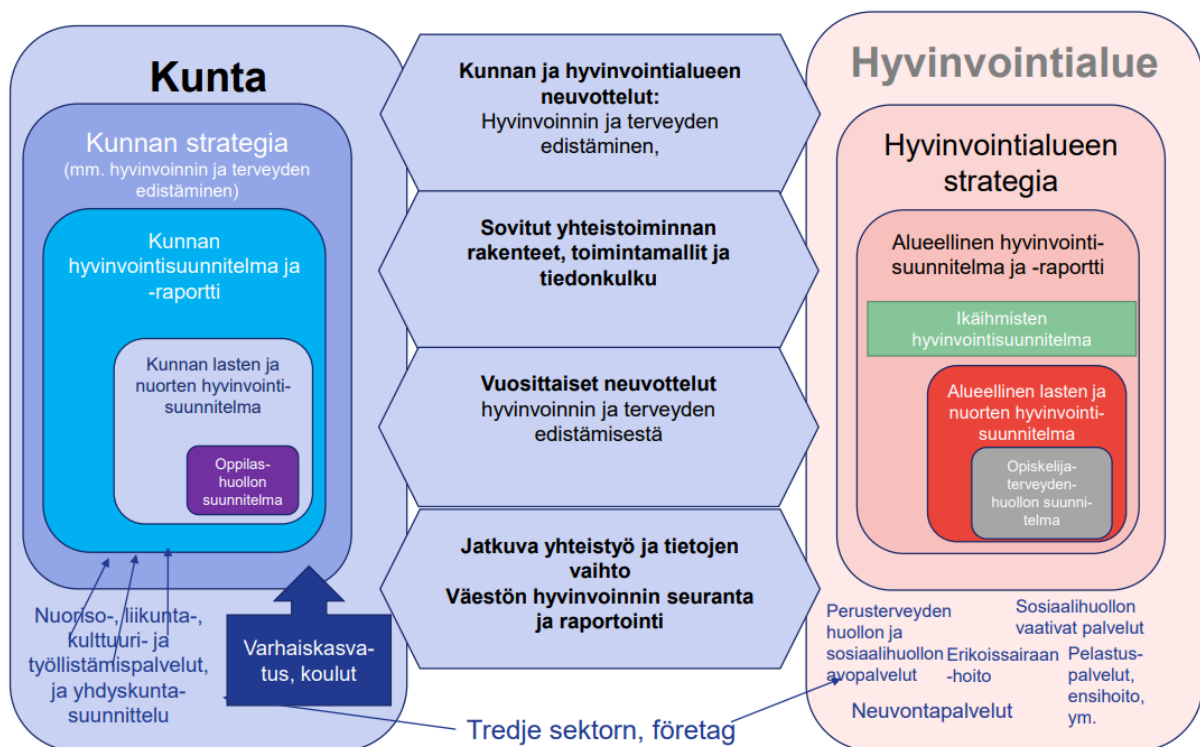
Uudenkaarlepyyn hyvinvointitoimialaan kuuluvat kirjastopalvelut, vapaa sivistystyö sekä Kulttuuri ja vapaa-aika. Kulttuuri ja vapaa-aika sisältää puolestaan liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kulttuuri- ja musiikkitoiminnan. Hyvinvointipalvelujen toimintakate oli vuonna 2023 yhteensä 1 811 622 euroa.

Tämän lisäksi kaikkien muiden toimialojen budjeteissa on resursseja hyvinvoinnin edistämiseen, kuten investointeja ulkoilualueisiin, kouluihin ja infrastruktuuriin.

4. Läheinen yhteistyö Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa

Hyvinvointialueen on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.

Kuva 1: Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työn verkostot (Pohjanmaan hyvinvointialue)

Hyvinvointialueen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpidekokonaisuudet ja yhteistyömuodot on määriteltä hyvinvointialueen alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa, ja ne perustuvat Pohjanmaalla neljään päätavoitteeseen:

- mahdollisimman moni voi saavuttaa täyden potentiaalinsa ja osallistua yhteiskunnan kehitykseen
- mahdollisimman monella on hyvä itsetunto, tunne elämäntilanteestaan, hyviä ihmissuhteita sekä mielekäs työ ja vapaa-aika
- haluamme mahdollistaa sinulle hyvän toimintakyvyn ja aktiivisen osallistumisen yhteiskuntaan eri elämäntilanteissa
- osallisuus ja turvallisuus on luonnollinen osa arkea

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen rahoitusta ohjaavat erityiset indikaattorit, jotka on siksi otettava huomioon erityisesti tavoitteiden asettamisen yhteydessä.

5. HYTE-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) on kannustin, joka tarkoittaa, että kunnille ja hyvinvointialueille jaettavan valtion rahoituksen suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kuntia ja hyvinvointialueita palkitaan laadukkaasta ja vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys.

Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen asteikolla 0 - 100 eli keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta.

Vuonna 2023 Uudenkaarlepyyn HYTE-kerroin oli 59. HYTE-kerroin tarkoitti Uudellekaarlepyylle 16,70 euroa/asukas.

Taulukko 3: HYTE-kerroin, 0 - 100

Område	Kön	2018	2020	2021	2022	2023
Jakobstad	totalt	50	63	56	45	51
Karleby		64	70	68	72	71
Kronoby		52	55	57	57	63
Larsmo		67	63	63	71	72
Nykarleby		48	61	54	54	59
Pedersöre		59	49	38	60	67

Taulukko 4: HYTE-kerroin euroa / asukas

Område	Kön	2018	2020	2021	2022	2023
Jakobstad	totalt	7,9	17,1	15,9	12,7	14,4
Karleby		10,2	19,2	19,2	20,4	20,1
Kronoby		8,3	15,0	16,2	16,2	18,0
Larsmo		10,7	17,3	17,9	20,0	20,5
Nykarleby		7,6	16,5	15,4	15,2	16,7
Pedersöre		9,5	13,3	10,8	17,1	19,1

Taulukko 5: HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Område	Kön	2018	2020	2021	2022	2023
Jakobstad	totalt	153,4	329,2	302,3	243,2	274,2
Karleby		486,7	913,4	917,1	976,1	958,5
Kronoby		54,5	96,5	104,2	104,5	114,3
Larsmo		56,4	93,6	99,1	112,4	116,8
Nykarleby		57,2	123,4	115,1	113,9	123,0
Pedersöre		105,0	147,4	121,2	191,2	211,9

6. Asukaskysely 2023

Uudenkaarlepyyn kaupunki teki vuonna 2023 asukaskyselyn, jolla kartoitettiin asukkaiden mielipiteitä ja näkemyksiä kaupungin toiminnasta. Asukaskysely oli tärkeä työkalu, kun kuntastrategiaa päivitettiin. Vastauksia tuli yhteensä 985.

Suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä kaikkiin vapaa-ajan ja kulttuuripalveluihin.

- Monet suhtautuivat neutraalisti tai eivät tunteneet nuorisotoimintaa, mutta tyytyväisiä oli kuitenkin huomattavasti enemmän (41 %) kuin tyytymättömiä (24 %).
- 76 % oli tyytyväisiä hiihtolatuihin ja kuntoratoihin, ja heistä 39 % oli erittäin tyytyväisiä.
- 86 % oli tyytyväisiä kirjastopalveluihin, ja heistä 55 % oli erittäin tyytyväisiä. Kaikista kyselyn kysymyksistä uusikaarlepyyläiset ovat tyytyväisimpiä kirjastoihin.
- 75 % oli tyytyväisiä Arbikseen.
- 71 % oli tyytyväisiä liikuntamahdollisuuksiin.
- 61 % oli tyytyväisiä kulttuuritarjontaan.
- Suuri osa ei tiennyt muiden toimijoiden kuin Uudenkaarlepyyn kaupungin tarjoamista kulttuurimahdollisuuksista, mutta suurin osa oli silti tyytyväisiä.

Vuonna 2023 useat yksiköt, kuten Arbis, kirjasto, kulttuuri ja liikunta, tekivät kyselyitä tai keräsivät muulla tavalla palautetta toiminnastaan.

7. Asukkaiden terveys ja hyvinvointi

Asukkaiden terveys ja hyvinvointi on tärkeää Uudenkaarlepyyn kaupungille. Kaupunki pyrkii luomaan ympäristön ja yhteiskuntarakenteen, joka edistää asukkaiden fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Terveys: Asukkain fyysinen terveys on kaupungin prioriteetti. Hyvinvointialueen palveluiden ansiosta asukkailla on pääsy laadukkaaseen perusterveydenhuoltoon. Kaupunki edistää myös terveellistä elämäntapaa tarjoamalla mahdollisuuksia liikuntaan esimerkiksi hyvin varusteltujen kuntosalien, liikuntapaikkojen ja luonnonkauniiden kävelyn ja juoksuun sopivien alueiden avulla. Kaupunki tunnistaa myös mielenterveyden tärkeyden ja tarjoaa tukea ja resursseja hyvinvoinnin edistämiseen ja mielenterveysongelmien ehkäisemiseen tarjoamalla erilaisia kulttuuri-, liikunta- ja muita tapahtumia, joita kaupunki tuottaa omana työnä ja yhteistyössä kolmannen sektorin ja muiden organisaatioiden kanssa. Hyvinvointialue ja kolmas sektori tarjoavat myös neuvontaa ja tukiryhmiä niitä tarvitseville.

Sosiaalinen hyvinvointi: Uudenkaarlepyyn kaupunki pyrkii luomaan osallistavan ja yhtenäisen yhteisön, jossa asukkaat tuntevat olevansa osallisia. Tarjolla on sosiaalisia aktiviteetteja, kulttuuritapahtumia ja yhteisöaloitteita, jotka edistävät sosiaalisia suhteita ja yhteenkuuluvuutta. Kaupunki pyrkii myös kaventamaan sosiaalisia eroja ja tukemaan heikossa asemassa olevia erilaisilla sosiaalipalveluilla ja -ohjelmilla.

Koulutus ja elinikäinen oppiminen: Tärkeä osa asukkaiden hyvinvointia on laadukkaan koulutuksen saatavuus ja mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen. Uudenkaarlepyyn

kaupunki panostaa vahvan koulutusrakenteen tarjoamiseen, mukaan lukien esikoulut, peruskoulut, lukio ja vapaan sivistystyön kurssit. Tämä antaa asukkaille mahdollisuuden kehittää tietojaan ja taitojaan ja antaa heille paremmat edellytykset työllistymiseen ja henkilökohtaiseen kehittymiseen.

Turvallisuus ja asuminen: Kaupunki pyrkii luomaan asukkaille turvallisen ja kestävän elinympäristön. Kaupungissa keskitytään tarjoamaan turvallisia ja laadukkaita asuntoja sekä edistämään turvallista ja puhdasta ympäristöä. Kaupunki tekee yhteistyötä myös poliisin ja pelastuspalvelun kanssa asukkaiden turvallisuuden takaamiseksi.

Asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia priorisoimalla Uudenkaarlepyyn kaupunki pyrkii luomaan yhteiskunnan, jossa asukkaat voivat elää terveellistä, merkityksellistä ja hyvinvoivaa elämää. Tämä ei edistä ainoastaan yksilöiden hyvinvointia vaan myös kestävää ja elinvoimaista kaupunkiyhteisöä.

Hyvinvointikertomuksen yhteydessä on analysoitu lähinnä Sotkanetin tilastoja. Yleistä tilannekuvaa kuvaillaan jäljempänä väestöryhmä-/ikäryhmäkohtaisesti.

7.1. Lapset ja nuoret

Uusikaarlepyy on paikka, jossa lasten ja nuorten hyvinvointi on perinteisesti ollut hyvällä tasolla. Tässä luvussa kuvaillaan lyhyesti tilannetta THL:n Kouluterveyskyselyn 2023 ja Move-mittausten 2023 pohjalta, molempien tiedot on otettu Sotkanetistä.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä

Yleisesti voidaan todeta, että tulos näyttää paremmalta vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2021. Vuonna 2021 koronapandemia vaikutti vielä yhteiskuntaan ja sitä kautta lasten ja nuorten arkeen, mikä näkyy myös oppilaiden hyvinvointia koskevissa tuloksissa.

Tyytyväisimpiä elämäänsä ovat 4. ja 5. luokan oppilaat (87 %), seuraavaksi tyytyväisimpiä ovat lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (72,2 %) ja vähiten tyytyväisiä elämäänsä ovat 8. ja 9. luokan oppilaat (69,8 %). Huolta herättää tyttöjen tulos, sillä vain 57,6 % 8. ja 9. luokan tytöistä ja 60,5 % lukion 1. ja 2. vuoden tytöistä on tyytyväisiä elämään. Poikien vastaavat tulokset ovat 84,7 % ja 71,9 %. Vastaava tulos näkyy myös koko Pohjanmaan hyvinvointialueella ja valtakunnallisesti.

Taulukko 6: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Nöjd med livet för närvarande, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2017-) info ind. 4702	Hela landet	män	82,0	81,1	78,2	75,6
		kvinnor	70,7	70,1	61,9	60,9
		totalt	75,3	74,5	68,4	66,9
	Österbottens välfärdsområde	män	83,2	81,2	78,6	70,8
		kvinnor	73,5	70,6	59,2	60,4
		totalt	77,2	74,8	67,5	64,8
	Nykärlaby	män			71,9	
		kvinnor			60,5	
		totalt		70,2	65,7	72,2
Nöjd med livet för närvarande, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2017-) info ind. 4811	Hela landet	män	92,0	91,8	88,9	89,8
		kvinnor	88,5	87,2	81,5	80,7
		totalt	90,3	89,5	85,1	85,1
	Österbottens välfärdsområde	män	92,4	93,4	88,8	90,9
		kvinnor	87,9	88,1	81,9	82,2
		totalt	90,2	90,8	85,2	86,3
	Nykärlaby	män	88,5	90,2	81,8	91,3
		kvinnor	81,1	91,3	81,6	83,1
		totalt	85,1	90,7	81,8	87,0
Nöjd med livet för närvarande, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-) info ind. 4700	Hela landet	män	83,8	84,1	80,8	78,5
		kvinnor	67,1	67,0	56,8	54,0
		totalt	75,1	75,2	68,2	65,7
	Österbottens välfärdsområde	män	83,0	85,5	81,4	81,5
		kvinnor	65,8	64,0	56,6	55,2
		totalt	73,8	74,3	68,7	68,2
	Nykärlaby	män		88,1	85,7	84,7
		kvinnor		66,1	45,3	57,6
		totalt	71,0	75,5	66,1	69,8

Päihteet

7,0 %:lla 8. ja 9. luokan oppilaista oli huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista Uudessakaarlepyyssä vuonna 2023. Pohjanmaan hyvinvointialueen vastaava luku oli 8,2 % ja koko maan 7,7 %. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden luvut puuttuvat vuodelta 2023.

Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon: 1) Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita, 2) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3) Kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4) Pelaa rahapelejä viikoittain. Tarkastelussa ovat vastaajat, joilla toteutuu vähintään kaksi edellä mainituista.

Taulukko 7: Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Oroväckande användning av rusmedel eller tobaks- eller nikotinprodukter eller penningspel, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2017-) info ind. 5363	Hela landet	män	13,7	12,7	8,8	8,6
		kvinnor	5,2	5,8	5,3	6,2
		totalt	8,8	8,6	6,7	7,2
	Österbottens välfärdsområde	män	15,9	13,7	9,9	7,1
		kvinnor	3,9	3,4	4,3	5,3
		totalt	8,7	7,5	6,7	6,0
	Nykarleby	män				
		kvinnor				
		totalt		10,2	7,0	
Oroväckande användning av rusmedel eller tobaks- eller nikotinprodukter eller penningspel, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-) info ind. 5362	Hela landet	män	11,4	9,3	8,1	9,4
		kvinnor	5,1	5,2	4,6	6,1
		totalt	8,2	7,3	6,3	7,7
	Österbottens välfärdsområde	män	11,4	6,7	8,8	10,2
		kvinnor	5,8	4,1	5,2	6,1
		totalt	8,5	5,4	7,0	8,2
	Nykarleby	män				8,2
		kvinnor				6,1
		totalt	12,3	2,4	7,7	7,0

Koulukiusaaminen

Koulukiusattujen määrä on vähentynyt Uudessakaarlepyyssä, mutta määrä on silti suuri kaupungin koulujen 4. ja 5. luokan oppilaiden keskuudessa (9,5 %) verrattuna Pohjanmaan hyvinvointialueeseen (7,4 %) ja koko maahan (8,6 %). 8. ja 9. luokan oppilaiden tulos on myös parantunut vuonna 2023 Uudenkaarlepyyn osalta (6,2 %) verrattuna vuoteen 2021. Tulos on myös hieman parempi kuin Pohjanmaan hyvinvointialueen (8,2 %) ja koko maan (7,9 %) tulos.

Taulukko 8: Kiusattu koulussa, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Mobbats i skolan, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2017-) info ind. 4834	Hela landet	män	8,1	7,8	7,8	8,1
		kvinnor	6,4	6,5	8,0	9,0
		totalt	7,3	7,2	7,9	8,6
	Österbottens välfärdsområde	män	7,2	6,9	6,3	8,0
		kvinnor	5,7	6,1	7,8	6,9
		totalt	6,4	6,5	7,1	7,4
	Nykarleby	män		8,5	7,9	10,0
		kvinnor		16,0	15,7	9,0
		totalt	7,9	12,0	12,7	9,5
Mobbats i skolan, % av eleverna i årskurs 8 och 9 info ind. 1514	Hela landet	män	6,9	6,4	6,3	8,3
		kvinnor	4,7	4,5	5,6	7,4
		totalt	5,8	5,5	6,0	7,9
	Österbottens välfärdsområde	män	7,4	5,3	6,2	7,9
		kvinnor	4,5	3,8	4,9	8,4
		totalt	6,0	4,6	5,6	8,2
	Nykarleby	män		3,3		3,2
		kvinnor		4,3		7,6
		totalt	9,4	3,8	6,8	6,2

Koulu-uupumus

Koulu-uupumus on vähentynyt 4. ja 5. luokan oppilaiden (13,9 %) sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden (16,4 %) keskuudessa, mutta toisaalta lisääntynyt hieman lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden (11,1 %) keskuudessa. Koko maahan verrattuna tulos on parempi.

Taulukko 9: Koulu-uupumus, % oppilaista.

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Skoltrötthet, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet info ind. 3723	Hela landet	totalt	13,2	15,5	21,1	17,5
	Österbottens välfärdsområde		13,5	13,3	19,4	15,7
	Nykarleby			15,5	9,9	11,1
Skoltrötthet, % av eleverna i årskurs 8 och 9 info ind. 3722	Hela landet		13,8	15,8	20,3	20,5
	Österbottens välfärdsområde		13,0	15,6	18,6	17,3
	Nykarleby		16,1	11,5	23,7	16,4
Upplämnings skolnärvaro, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (från 2021) info ind. 3330	Hela landet				13,7	15,8
	Österbottens välfärdsområde				11,5	13,2
	Nykarleby				17,1	13,9

Ylipaino

Nuorten ylipaino on vähentynyt Uudessakaarlepyyssä. Tulos on kuitenkin hieman huonompi verrattuna koko maan tulokseen.

Taulukko 10: Ylipaino, % oppilaista.

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Övervikt, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet info ind. 3925	Hela landet	totalt	15,5	15,9	17,1	17,1
	Österbottens välfärdsområde		16,1	18,4	19,5	19,2
	Nykarleby			14,0	27,9	19,2
Övervikt, % av eleverna i årskurs 8 och 9 info ind. 3906	Hela landet		16,2	16,9	18,0	17,4
	Österbottens välfärdsområde		16,7	18,1	19,4	18,6
	Nykarleby		19,3	21,7	21,7	19,5

Väkivalta

Seksuaalinen väkivalta on lisääntynyt nuorten keskuudessa Uudessakaarlepyyssä sekä lukion 1. ja 2. luokalla että yläkoulun 8. ja 9. luokalla. Uudenkaarlepyyn tulos on huonompi kuin Pohjanmaan hyvinvointialueen ja koko maan tulos.

Taulukko 11: Kokenut seksuaalista väkivaltaa vuoden aikana, % oppilaista

Indikator	Område	Kön	2019	2021	2023
Upplevt sexuellt våld under året, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2019-) info ind. 4942	Hela landet	totalt	7,2	9,8	8,0
	Österbottens välfärdsområde		7,6	10,3	8,3
	Nykarleby			8,6	12,7
Upplevt sexuellt våld under året, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2019-) info ind. 4941	Hela landet		7,1	9,4	9,1
	Österbottens välfärdsområde		7,4	10,5	10,0
	Nykarleby		5,9	14,0	14,8

Uudessakaarlepyyssä useampi kuin joka viides 4. ja 5. luokan oppilaista on kokenut fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten taholta. Uusikaarlepyy on yhdessä Luodon ja Pedersören kanssa hyvinvointialueen tilaston kärjessä. 8. ja 9. luokan oppilaiden tilanne on parempi, ja Uusikaarlepyy on hyvinvointialueen ja valtakunnallisen keskiarvon alapuolella.

Kun tarkastellaan vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten taholta henkistä väkivaltaa kokeneita, tilanne on huonompi Uudessakaarlepyyssä verrattuna Pietarsaaren seudun kuntiin, Pohjanmaan hyvinvointialueeseen ja koko maahan. Vain 4. ja 5. luokan oppilaiden osalta Pedersören tulos on yhtä huono kuin Uudenkaarlepyyn.

Taulukko 12: Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % oppilaista

Indikator	Område	Kön	2019	2021	2023
Utsatts för fysisk våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxen under året, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2019-) info ind. 4957	Hela landet	totalt	7,3	7,9	7,6
	Österbottens välfärdsområde		7,7	8,7	8,0
	Jakobstad		6,3	10,4	7,3
	Kronoby		2,9	2,5	9,7
	Larsmo				
	Nykarleby			4,2	
	Pedersöre		3,3	6,6	10,8
Utsatts för fysisk våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxen under året, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2019-) info ind. 4956	Hela landet		11,8	12,5	12,3
	Österbottens välfärdsområde		12,5	12,0	12,1
	Jakobstad		13,4	9,9	11,7
	Kronoby		7,6	9,0	5,7
	Larsmo		17,2	4,5	8,2
	Nykarleby		9,4	8,8	9,4
	Pedersöre		13,3	10,7	14,3
Utsatts för fysiskt våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxen under året, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2019-) info ind. 4890	Hela landet		12,5	15,1	15,8
	Österbottens välfärdsområde		12,7	15,8	17,2
	Jakobstad		11,7	18,4	12,9
	Kronoby		11,4	16,7	15,6
	Larsmo		10,3	18,5	24,3
	Nykarleby		18,5	15,7	21,8
	Pedersöre		15,3	18,0	22,6

Taulukko 13: Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % oppilaista

Indikator	Område	Kön	2019	2021	2023
Utsatts för psykiskt våld av föräldrarna under året, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2019-) info ind. 4960	Hela landet	totalt	28,2	32,9	30,7
	Österbottens välfärdsområde		31,3	40,1	34,9
	Jakobstad		29,7	46,6	35,3
	Kronoby		19,4	36,3	37,5
	Larsmo				
	Nykarleby		32,2	46,5	38,9
	Pedersöre		38,3	39,5	35,1
Utsatts för psykiskt våld av föräldrarna under året, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2019-) info ind. 4891	Hela landet		17,1	25,5	27,7
	Österbottens välfärdsområde		19,3	31,3	35,6
	Jakobstad		19,5	31,3	32,6
	Kronoby		27,0	40,0	41,7
	Larsmo		14,2	30,7	39,3
	Nykarleby		23,8	32,9	43,5
	Pedersöre		20,8	36,6	43,7
Utsatts för psykiskt våld av föräldrarna under året, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2019-) info ind. 4959	Hela landet		27,9	31,3	30,2
	Österbottens välfärdsområde		29,6	36,0	35,7
	Jakobstad		37,0	44,6	37,9
	Kronoby		23,5	38,5	31,7
	Larsmo		25,9	26,1	33,3
	Nykarleby		41,5	32,5	46,9
	Pedersöre		26,8	36,6	40,2

Osallisuus koulussa

Väittämän ”Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä” kohdalla Uudenkaarlepyyn tulos on 4. ja 5. luokan oppilaiden osalta 5,7 % ja 8. ja 9. luokan oppilaiden osalta 15,9 %. Lukion opiskelijoiden tulos puuttuu vuodelta 2023. Huolta herättää 8. ja 9. luokan tyttöjen osuus (23,4 %) verrattuna poikien osuuteen (6,6 %). Sama trendi näkyy muualla maassa, mutta ero ei ole yhtä suuri. Sen sijaan 4. ja 5. luokalla suurempi osa pojista (9,1 % verrattuna tyttöjen 2,7 %:iin) ei koe olevansa osa koulu- eikä luokkayhteisöä.

Taulukko 14: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % oppilaista

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Uppléver sig inte vara en vikiig del av vare sig skolgemenskapen eller klassgemenskapen, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2017-) info ind. 4705	Hela landet	män	7,1	7,8	9,1	7,9
		kvinnor	11,2	12,1	15,2	12,3
		totalt	9,6	10,3	12,8	10,5
	Österbottens välfärdsområde	män	5,9	4,6	7,9	7,1
		kvinnor	11,2	8,9	12,6	10,1
		totalt	9,1	7,2	10,6	8,9
	Nykarleby	män				
		kvinnor				
		totalt		8,5	10,0	
Uppléver sig inte vara en vikiig del av vare sig skolgemenskapen eller klassgemenskapen, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2017-) info ind. 4812	Hela landet	män	4,5	4,3	4,5	4,9
		kvinnor	3,4	3,0	3,4	4,0
		totalt	4,0	3,6	4,0	4,5
	Österbottens välfärdsområde	män	3,5	4,7	3,7	5,3
		kvinnor	3,9	2,5	3,2	3,6
		totalt	3,7	3,6	3,6	4,5
	Nykarleby	män		9,0	6,9	9,1
		kvinnor		10,1	4,9	2,7
		totalt	3,7	9,5	5,9	5,7
Uppléver sig inte vara en vikiig del av vare sig skolgemenskapen eller klassgemenskapen, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-) info ind. 4703	Hela landet	män	6,5	8,9	8,7	9,8
		kvinnor	11,8	14,4	16,2	18,1
		totalt	9,3	11,7	12,6	14,1
	Österbottens välfärdsområde	män	6,0	7,8	7,6	8,5
		kvinnor	12,9	12,1	12,8	15,1
		totalt	9,7	10,0	10,2	11,8
	Nykarleby	män		5,0	7,8	6,6
		kvinnor		8,6	13,2	23,4
		totalt	10,3	6,8	10,3	15,9

Liikunta

Lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta mitataan vuosittain valtakunnallisissa Move-mittauksissa. Taulukossa näkyy 5. ja 8. luokan oppilaiden osuudet, joilla on heikko fyysinen toimintakyky. Uudenkaarlepyyn 5. luokan oppilaiden tulos on huonompi (48,6 %) verrattuna sekä Pohjanmaan hyvinvointialueeseen (38,5 %) että koko maahan (37 %). Erityisesti poikien fyysinen toimintakyky herättää huolta (56 %), mutta myös tyttöjen tulos (42,4 %) on huonompi verrattuna muuhun hyvinvointialueeseen ja koko maahan. Kun tarkastellaan aiempia vuosia, vuonna 2021 Uudenkaarlepyyn tulos oli parempi ja vuonna 2022 tulos oli vastaava kuin Pohjanmaan hyvinvointialueella ja valtakunnallisesti.

8. luokan oppilaiden tulos on sen sijaan paljon parempi vuonna 2023 (30,6 %) verrattuna vuoteen 2022 (60 %) ja vuoteen 2021 (53,7 %). Uudenkaarlepyyn tulos (30,6 %) on myös parempi kuin Pohjanmaan hyvinvointialueen (40,3 %) ja valtakunnallinen (40,1 %) tulos.

Kun tarkastellaan lasten ja nuorten liikkumista, Kouluterveyskyselyn tulokset osoittavat, että 47,9 % 4. ja 5. luokan oppilaista liikkuu vähintään tunnin päivässä. 8. ja 9. luokan oppilaiden vastaava osuus on 18,1 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden 47,7 %. Erityisesti 8. ja 9. luokan oppilaiden tulos herättää huolta. Tytöt liikkuvat vähemmän kaikissa ikäryhmissä myös hyvinvointialueella ja valtakunnallisesti.

Kun Move-tuloksia verrataan Kouluterveyskyselyn tuloksiin, fyysisen toimintakyvyn ja lasten liikunnan määrän vertailussa on joitakin ristiriitaisuuksia.

Taulukko 15: Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), prosenttia 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla on heikko fyysinen toimintakyky.

Indikator	Område	Kön	2021	2022	2023
Barn och ungas fysiska funktionsförmåga (MOVE!-mätningen), procent av eleverna i årskurs 5 med svag fysisk funktionsförmåga info ind. 5477	Hela landet	män	39,0	39,2	37,1
		kvinnor	36,1	37,5	36,8
		totalt	37,6	38,4	37,0
	Österbottens välfärdsområde	män	42,8	40,9	41,1
		kvinnor	34,4	37,6	35,9
		totalt	38,6	39,2	38,5
	Nykärläby	män	29,5	38,2	56,0
		kvinnor	31,0	39,0	42,4
		totalt	30,2	38,7	48,6
Barn och ungas fysiska funktionsförmåga (MOVE!-mätningen), procent av eleverna i årskurs 8 med svag fysisk funktionsförmåga info ind. 5478	Hela landet	män	41,1	39,9	38,0
		kvinnor	40,8	42,6	42,3
		totalt	40,9	41,2	40,1
	Österbottens välfärdsområde	män	41,9	42,3	40,9
		kvinnor	39,1	40,2	39,7
		totalt	40,5	41,3	40,3
	Nykärläby	män	58,0	57,4	42,5
		kvinnor	48,9	63,6	20,0
		totalt	53,7	60,0	30,6

Taulukko 16: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista

Indikator	Område	Kön	2021	2023
Motionerar minst en timme per dag, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2017-) info ind. 4729	Hela landet	män	22,2	23,7
		kvinnor	14,3	16,5
		totalt	17,5	19,5
	Österbottens välfärdsområde	män	21,6	24,5
		kvinnor	13,2	16,8
		totalt	16,8	20,0
	Nykärläby	män		
		kvinnor		
		totalt	15,5	25,9
Motionerar minst en timme per dag, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2017-) info ind. 4822	Hela landet	män	46,8	47,7
		kvinnor	38,7	38,3
		totalt	42,8	43,0
	Österbottens välfärdsområde	män	46,0	46,7
		kvinnor	39,0	35,0
		totalt	42,4	40,5
	Nykärläby	män	41,6	58,0
		kvinnor	46,6	39,0
		totalt	44,0	47,9
Motionerar minst en timme per dag, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-) info ind. 4727	Hela landet	män	28,8	30,2
		kvinnor	20,1	20,9
		totalt	24,3	25,4
	Österbottens välfärdsområde	män	29,5	30,6
		kvinnor	20,0	17,2
		totalt	24,7	23,9
	Nykärläby	män	41,3	25,0
		kvinnor	18,9	12,1
		totalt	31,0	18,1

Kouluterveyskyselyn tulokset 2023 osoittavat, että Uudenkaarlepyyn nuoret ovat alkaneet nukkua enemmän sekä 8. ja 9. luokalla että lukion 1. ja 2. luokalla. Molempien ikäryhmien tulokset ovat paremmat verrattuna nuoriin Pohjanmaan hyvinvointialueella ja koko maassa.

Taulukko 17: Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista.

Indikator	Område	Kön	2017	2019	2021	2023
Sover mindre än 8 timmar under vardagar, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet info ind. 3726	Hela landet	män	45,7	43,1	46,6	40,1
		kvinnor	41,2	41,8	48,8	44,9
		totalt	43,1	42,4	47,9	42,9
	Österbottens välfärdsområde	män	39,0	44,4	48,6	40,4
		kvinnor	40,4	43,8	49,3	43,8
		totalt	39,8	44,1	48,9	42,4
	Nykarleby	män			33,3	
		kvinnor			34,2	
		totalt		39,0	33,8	24,1
Sover mindre än 8 timmar under vardagar, % av eleverna i årskurs 8 och 9 info ind. 3725	Hela landet	män	33,1	33,0	36,9	31,1
		kvinnor	34,5	36,4	43,4	41,2
		totalt	33,9	34,8	40,3	36,3
	Österbottens välfärdsområde	män	31,7	31,3	37,3	29,9
		kvinnor	35,1	34,3	43,5	42,0
		totalt	33,3	32,9	40,4	35,9
	Nykarleby	män	32,3	18,5	34,9	26,2
		kvinnor	32,4	29,7	46,2	36,4
		totalt	32,3	24,2	40,0	31,3

7.2. Aikuiset

Tässä luvussa kuvaillaan lyhyesti alle 64-vuotiaiden aikuisten hyvinvointia Sotkanetistä valittujen seurattavien indikaattoreiden perusteella.

Työllisyys

Työllisyys on keskeinen tekijä ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Ihmisten elämänlaatu paranee ja hyvinvoinnin eri osatekijät, kuten esimerkiksi työllisyys ja työolot sekä toimeentulo, voivat kasvaa. Uudenkaarlepyyn ja lähialueen työllisyys on perinteisesti hyvä.

Vaikeasti työllistyvien osuus on Uudessakaarlepyyssä 1,3 %, kun luku on Pohjanmaan hyvinvointialueella 2,3 % ja koko maassa 4,2 %.

Vaikeasti työllistyvien osuus työikäisistä (15–64-vuotiaat) kuvaa rakenteellisen työttömyyden kehitystä osana työmarkkinoita. Vaikeasti työllistyvien osuus työikäisistä kuvaa rakenteellista työttömyyttä. Työttömyyttä voidaan pitää rakenteellisena, jos se ei vähene, vaikka samanaikaisesti työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula. Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, joiden tilanne vaihtelee työttömyyden, työvoimapoliittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja joilla on vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Nuorisotyötön on 15–24-vuotias työtön. Heidän osuutensa on Uudessakaarlepyyssä 6,7 %, kun luku on Pohjanmaan hyvinvointialueella 6,3 % ja koko maassa 11,3 %.

Nuorisotyöttömänä pidetään työnhakijaa, joka ei ole työsuhteessa eikä työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään. Työttömänä pidetään myös työsuhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu. Päätoimisia koululaisia ja opiskelijoita ei lueta työttömiksi myöskään lomien aikana.

Taulukko 18: Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	5,6	4,6	4,2	4,6	5,3	4,5	4,2
Österbottens välfärdsområde		3,7	3,1	2,8	3,1	3,1	2,5	2,3
Nykarleby		1,9	1,6	1,5	1,6	1,6	1,3	1,3

Taulukko 19: Työttömät nuoret, % työvoimasta 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	män	17,1	14,6	14,1	19,2	16,9	13,6	14,0
	kvinnor	11,8	10,0	9,0	14,2	11,1	9,0	8,9
	totalt	14,4	12,2	11,5	16,7	14,0	11,3	11,5
Österbottens välfärdsområde	män	11,2	9,1	8,6	13,1	9,3	7,0	7,6
	kvinnor	7,0	5,9	5,1	7,5	5,2	4,3	4,9
	totalt	9,1	7,5	6,9	10,4	7,3	5,6	6,3
Nykarleby	män	4,7			9,3	5,2		7,5
	kvinnor	4,2			6,9	5,9		5,5
	totalt	4,5	3,1	3,7	8,3	5,5	4,4	6,7

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeen saajia oli Uudessakaarlepyyssä 5,3 % vuonna 2023. Pohjanmaan hyvinvointialueella luku oli 5 % ja koko maassa 6 %. Indikaattori ilmaisee 25–64-vuotiaiden työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä tilastovuoden lopussa.

Yleisimmät työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syyt olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien kokonaismäärä on laskenut valtakunnallisesti 2000-luvulla. Viime vuosina yli 60-vuotiaiden osuus on kuitenkin selvästi lisääntynyt. Keskeinen syy tähän on vanhuuseläkkeen ikärajan nostaminen, minkä vuoksi työkyvyttömyyseläkkeitä myönnetään nyt myös 63 vuotta täyttäneille.

Taulukko 20: Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	6,9	6,7	6,6	6,5	6,3	6,1	6,0
Österbottens välfärdsområde		5,8	5,7	5,6	5,5	5,3	5,2	5,0
Nykarleby		5,5	5,4	5,0	5,0	5,0	5,2	5,3

Päihteet

Päihdehuollon hoitopäivien määrä on laskenut ajalla 2017–2023 Uudessakaarlepyyssä. Määrä vaihtelee kuitenkin paljon vuodesta toiseen. Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päihdehuollon katkaisu- ja kuntoutusyksiköissä laitoshoidossa olleiden 18–64-vuotiaiden asiakkaiden hoitopäivien lukumäärän vuoden aikana. Hoitopäivien määrä on laskenut myös Pohjanmaan hyvinvointialueella ajanjakson aikana.

Taulukko 21: Päihdehuollon laitospalvelun 18–64-vuotiaiden asiakkaiden hoitopäivät vuoden aikana

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	187 642	163 661	151 616	143 529	144 348	128 543	165 388
Österbottens välfärdsområde		7 191	6 856	8 815	9 600	11 189	2 418	3 797
Nykarleby		58	126	28	140	9		33

7.3 Ikäihmiset

Diabetes

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettujen ikäihmisten osuus on noussut Uudessakaarlepyyssä (11 %), mutta tulos on silti matalampi verrattuna Pohjanmaan hyvinvointialueeseen (15,5 %) ja koko maahan (18 %).

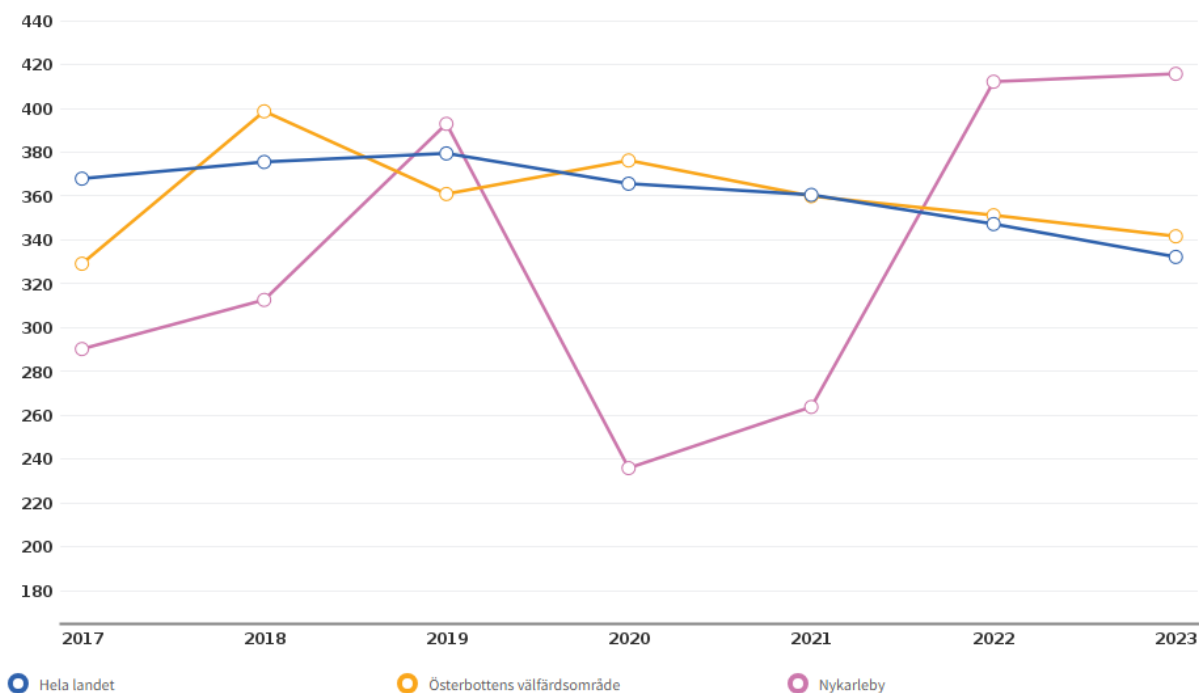
Taulukko 22: Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	16,6	17,0	17,3	17,4	17,6	17,8	18,0
Österbottens välfärdsområde		13,9	14,2	14,5	14,7	14,9	15,2	15,5
Nykarleby		10,1	9,9	9,7	9,9	9,9	10,3	11,0

Kaatumisten ja putoamisten aiheuttamat hoitojaksot

Ikäihmisten kaatumisten ja putoamisten määrä on lisääntynyt Uudessakaarlepyyssä vuodesta 2020 lähtien. Muutos on kuitenkin minimaalinen vuodesta 2022 vuoteen 2023. Kaatumisten ja putoamisten määrä 65 vuotta täyttäneillä on skaalattu HYTE-indikaattori.

Taulukko 23: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

Alkoholin ja päihteiden väärinkäyttö

Hyvinvointialueelta tulee viestiä, että päihdeongelmista kärsivien ikäihmisten määrä on kasvussa. Tämän osoittavat myös Uudenkaarlepyyn tilastot. Kun tarkastellaan päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksojen määrää 65 vuotta täyttäneillä, tilastot osoittavat ongelman olevan pienempi Uudessakaarlepyyssä verrattuna Pohjanmaan hyvinvointialueeseen ja koko maahan.

Taulukko 24: Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	4,3	4,3	4,3	4,1	4,0	3,6	3,4
Österbottens välfärdsområde		1,7	1,5	1,2	1,7	1,5	1,3	2,2
Nykarleby		0,5		0,5	0,5	0,5		1,0

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus

75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus on Uudessakaarlepyyssä suunnilleen samalla tasolla kuin koko maassa, mutta hieman korkeampi verrattuna Pohjanmaan hyvinvointialueeseen.

Taulukko 25: Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	91,1	91,3	91,6	91,8	92,5	93,0	93,0
Österbottens välfärdsområde		90,8	90,5	90,8	90,6	91,1	91,7	91,8
Nykarleby		92,4	92,9	92,2	92,7	92,1	92,3	92,9

7.4. Turvallisuus

Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on kasvanut hieman, mutta pysynyt matalalla tasolla verrattuna hyvinvointialueeseen ja koko maahan.

Taulukko 26: Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	6,5	6,5	6,6	6,5	6,6	7,3	7,8
Österbottens välfärdsområde		5,0	5,4	5,2	5,3	5,0	5,4	5,7
Nykarleby		4,1	2,4	3,5	2,8	2,5	3,5	4,7

8. Hyvinvointikompassi (PYLL)

Indikaattori ilmaisee ennen 80 ikävuotta tapahtuneiden kuolemien takia menetettyjen elinvuosien lukumäärää väestössä 100 000 asukasta kohti. Yläikärajan valinta perustuu siihen, että suomalaisten elinajanodote on noin 80 vuotta.

Menetetyt elinvuodet estimoidaan väestössä PYLL-indeksillä (engl. potential years of life lost), jonka laskenta perustuu Tilastokeskuksen Kuolleet-tilaston tietoihin. PYLL-indeksi muodostetaan viisivuotisikäryhmittäin luokitellun aineiston pohjalta. Kussakin viisivuotisikäryhmässä lasketaan kuoleman todennäköisyys väestöryhmän havaittujen kuolemantapausten ja väkiluvun osamääränä. Saatu luku kerrotaan menetettyjen elinvuosien määrällä. Esimerkiksi 25-vuotiaana kuolleen arvioidaan menettäneen 55 elinvuotta, kun taas 79-vuotiaana kuollut on menettänyt vain yhden vuoden. 80-vuotiaana tai sitä vanhempana

kuolleiden ei katsota menettäneen yhtään elinvuotta. Viisivuotiskäryhmittäisistä luvuista lasketaan painotettu summa käyttäen painoina alle 80-vuotiaan väestön ikärakennetta koko maassa vuonna 2001, jotta alueiden erilaiset ikärakenteet eivät vääristä ajallista ja alueiden välistä vertailua. Painotus on tehty käyttäen Tilastokeskuksen Väestörakennetilaston tietoja. Lopuksi kerrotaan saatu luku 100 000:lla.

Taulukko 27: Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta

Område	Kön	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela landet	totalt	5 903	5 862	5 771	5 728	5 685	5 745	5 736
Österbottens välfärdsområde		4 914	4 796	4 844	4 659	4 657	4 553	4 441
Nykarleby		4 264	4 152	4 514	3 705	3 169	3 184	3 064

9. Loppusanat

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat osa kunnan strategista johtamista. Ne ovat työvälineitä, joita voidaan käyttää kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelussa, seurannassa, arvioinnissa ja raportoinnissa.

Hyvinvointisuunnitelman 2024–2028 valmistelu alkoi vuonna 2023, ja valtuusto hyväksyi sen 5.9.2024. Hyvinvointikertomus 2024 laaditaan keväällä 2025, ja hyvinvointisuunnitelman 2024–2028 tavoitteita ja mittareita voidaan silloin käyttää raportoinnissa. Se tarjoaa myös selkeämmät raamit seuraavien vuosien hyvinvointikertomuksille.